

МИШЉЕЊЕ

НА НАЦРТ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА

ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ПРАВА И СЛОБОДА

НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА

28. децембар 2016.

I

Закон о заштити права и слобода националних мањина¹ донет је 2002. године у тадашњој савезној скупштини. Циљ закона је био да утврди основна начела заштите права националних мањина у СР Југославији: утврђена је дефиниција националних мањина; у правно су утемељени институти „културне аутономије“, „мањинске самоуправе“, афирмативних мера; дефинисан је садржај колективних права. Овај Закон, који је након дисолуције Државне заједнице Србија и Црна Гора, преузет у правни систем Републике Србије је имао изузетан значај на демократски развој земље: његов дух, али и одредбе утицале су на текст Повеље о људским и мањинским правима и грађанским слободама која је била део конституционалног система Државне заједнице Србија и Црна Гора, а касније и у Устав Републике Србије.

Међутим, како је свака од држава чланица имала специфичне проблеме и погледе у вези са мултиетничности било је предвиђено да понаособ донесу посебне законе у којима је требало да се уреди положај и заштита права националних мањина. Проблеми у вези са остваривањем права признатих овим Законом настали су због тога што Република Србија никада није донела закон којим би уредила положај и остваривање права националних мањина. Уместо тога, 2009. године је донет Закон о националним саветима националних мањина² којим су уређене надлежности и избор мањинских самоуправа (Национални савет националне мањине). Положај националних мањина, односно остваривање њихових права (образовање и информисање на матерњем језику и писму, службена употреба језика и писама, заштита културног идентитета, учешће у политичком животу, забрана дискриминације и друго) и начин финансирања уређени су великим бројем закона и подзаконских аката који су најчешће противречни и не стварају правну сигурност.

На проблеме који су настајали због тога што у Републици Србији законом није уређен положај националних мањина указивале су од 2003. године невладине организације (Центар за истраживање етницијета, Форум за етничке односе, Београдски центар за људска права, Центар за регионализам, УРБАН-ин, ДамаД, Центар за развој цивилног друштва, Мрежа за интеркултуралност, ЈУКОМ и други...), а на њих је повремено указивано и у извештајима међународних организација о остваривању права националних мањина у Србији.

Акционим планом за Поглавље 23 преговора о приступању ЕУ предвиђено је да Република Србија унапреди „законодавни оквир за заштиту националних мањина уз

¹ „Службени лист СРЈ“, бр. 11/2002, „Службени лист СЦГ“, бр. 1/2003 – Уставна повеља и „Службени гласник РС“, бр. 72/2009 – др. закон и 97/2013 – одлука УС)

² „Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 20/2014 – одлука УС и 55/2014.

пуно поштовање уставног принципа којим се гарантују стечена људска и мањинска права“ (3.8.1.2; тачка 3).

II

У децембру 2016. године јавности је представљен Нацрт закона о изменама и допунама Закона о заштити права и слобода националних мањина и о њему је покренута јавна расправа. Настојећи да допринесемо што бољим, одрживим законским решењима којима се обезбеђује очување њихових етничких, културних и језичких идентитета, делотворно учешће у јавном и политичком животу и пре свега поспешује друштвена интеграција националних мањина дајемо следеће мишљење и предлоге:

Члан 1.

- У ставу 2 Нацрта пише:

„Овим законом се уређује и заштита националних мањина од сваког облика дискриминације у остваривању права и слобода и обезбеђује остваривање права националних мањина на самоуправу у култури, образовању, обавештавању и службеној употреби језика и писма.“

С обзиром на природу мултиетничности земље, члан 10 Устава РС и члан 1. став 3 Закона о службеној употреби језика и писама³ требало би да пише:

„Овим законом се уређује и заштита националних мањина од сваког облика дискриминације у остваривању права и слобода и обезбеђује остваривање права националних мањина на самоуправу у култури, образовању, обавештавању и службеној употреби језика и **писама.**“

- У Нацрту је после става 2. додат став 3 који гласи:

„Права националних мањина остварују се и у складу са законом којим се уређује положај националних савета националних мањина, као и на основу других посебних закона којима се уређују поједине области друштвеног живота које су од значаја за националне мањине.“

Законом о националним саветима националних мањина, чланом 1, прописано је да се тим законом уређују „надлежности националних савета националних мањина у области културе, образовања, обавештавања и службене употребе језика и писма,

³ „Службени гласник РС“, бр. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 – др. закон и 30/2010.

поступак избора националних савета, њихово финансирање и друга питања од значаја за рад националних савета“.

Дакле, став 3. члана 2. Нацрта није у складу са садржајем Закона о националним саветима националних мањина. Та чињеница може да изазове правну несигурност и да изазове проблеме проблеме у вези са остваривањем права националних мањина.

Члан 2.

- Дефиниција националне мањине

Постојећа дефиниција дефинише појам националне мањине у складу са субјективним и објективним критеријумима и предвиђа да их испуњава свака група држављана РС која је по бројности довољно репрезентативна, у дуготрајној је и чврстој вези са територијом РС, поседује обележја као што су језик, култура, национална или етничка припадност, порекло или вероисповест по којима се разликују од већине и чији се припадници одликују бригом да заједно одржавају свој заједнички идентитет, укључујући културу, традицију, језик или религију (члан 2 закона о Заштити права и слобода националних мањина).

Теоријски „отворена“ дефиниција националне мањине омогућава пуну слободу мањинских етничких група да захтевају признање „етно-културног“ идентитета и да на основу тога остварују призната права. Међутим, у пракси то ствара проблеме који не морају да погодују сврси отвореног приступа у дефинисању појма национална мањина, већ напротив могу да подстичу фрагментацију идентитета и да ометају остваривање колективних права. Из године у годину могу да се „буде“, „конструишу“ нови мањински идентитети жељни институционалног признања. То погодује дезинтеграцији идентитета националних мањина које испуњавају постојеће критеријуме.

„Отворена“ дефиниција националне мањине је и извор правне несигурности за малобројне националне мањине које испуњавају све или већину критеријума из дефиниције осим потребног броја. Законом о заштити права и слобода националних мањина број припадника националних мањина потребних за дефинисање националне мањине није прописан, али јесте Законом о заштити права и слобода националних мањина, у којем се у члану 44. прописује да захтев за бирачки списак за избор Националног савета националне мањине мора да „подржи најмање 5% пунолетних припадника националне мањине према последњем Попису становништва, с тим да њихов број не може да буде мањи од 300“. Утврђивањем овог броја (нису познати критеријуми приликом одређивања чињенице да је 300 приадника услов за избор националне мањинске самоуправе) онемогућено је

мањинама које су испуниле остала четири дефиницијом утврђена критеријума право да штите национални, етнички, културни идентитет. У јавности је познат случај Цинцара којима, упркос томе што су традиционална мањина, снажно везана за сопствену, али и националну културу и чији припадници јасно желе да се старају о свом културном наслеђу, Министарство државне управе и локалне самоуправе (МДУЛС) није прихватило захтев за формирање посебног бирачког списка за избор Националног савета цинцарске националне мањине у РС, због тога што их је према последњем Попису мање од три стотине. Управни суд је поништио Решење МДУЛС-а и утврдио је да је њиме овај државни орган поступао дискриминаторно⁴. Заштитник грађана РС је Мишљењем⁵ указао на то да „бројност етничке заједнице не треба, нити сме, да буде једини критеријум за признавање колективног права на оснивање националног савета, а када се бројност цени, треба водити рачуна и да МАЛОБРОЈНИЈА ЗАЈЕДНИЦА ИМА ВЕЋУ ПОТРЕБУ ЗА ЗАШТИТОМ идентитета и осигуравањем опстанка“.

„Отвореност“ дефиниције знатно отежава примену мера афирмативне акције предвиђене чланом 4. Нацрта којим се предвиђа како „ефикасно учешће припадника националних мањина у политичком животу, заступљеност националних мањина у Народној скупштини и сразмерну заступљеност националних мањина у скупштинама аутономних покрајина и јединицама локалне самоуправе...“ (став 4) и мере „ради унапређења економског положаја неразвијених подручја на којима традиционално живе припадници националних мањина“ (став 5).

Обезбеђивање заступљености националних мањина у представничким (законодавним) телима, било који модел представништва националних мањина да се примени, подразумева тачно одређење националних мањина које су носиоци тог права. Отвореност дефиниције то не омогућава и погодна је за различите облике спекулација.

Делотворно уређење положаја националних мањина захтева или набрајање националних мањина у будућем закону (то се може учинити и у евентуалним променама Устава) или утврђивањем тачних, добро промишљених и јасно образложених критеријума за признавање статуса националне мањине.

Члан 4

Чланом 4. је предвиђена могућност органа власти у РС да предузимају мере ради обезбеђења пуне и ефективне равноправности националних мањина и припадника националних мањина које су у суштински неједнаком положају са осталим

⁴ Пресуда УС од 17. децембра 2014. године (7Уип. 1/14)

⁵ Мишљење ЗГ РС 16-4370/13 од 21. маја 2014. године.

грађанима. У том смислу предлаже се прописивање општих, апстрактних мера у вези са запошљавањем припадника националних мањина у јавним службама (став 3), заступљености у представничким телима (став 4) и унапређење економског положаја неразвијених подручја на којима традиционално живе припадници националних мањина (став).

- Став 4. суштински не доприноси постојећим уставно правним решењима у вези са остваривањем пуне равноправности националних мањина и „осталих грађана“. Члан 53. Устава РС и члан 4. став 2. и члан 15. Закона о потврђивању Оквирне конвенције за заштиту националних мањина⁶ гарантују остваривање овог права. Поред тога, решење у Нацрту је засновано на обезбеђивању сигурности радног места припадника националне мањине запосленог у јавном сектору и у случајевима када је другим прописима другачије прописано. На овом месту постоје два проблема: а) у свим осталим решењима у Нацрту остваривање права националних мањина подразумева то да је Закон о заштити права и слобода националних мањина правни акт исте снаге као и остали закони у правном систему, а приликом формулације члана 4. става 3. Нацрта даје му се приоритет у односу на прописе којима се регулише радно-правни статус; б) другим прописима РС није уређено под којим условима и на основу којих конкретних мера и на основу којих критеријума припадници националних мањина остварују предност (афирмативну акцију) приликом запошљавања (требало би имати у виду да је ЗГ дао препоруке у вези са решавањем ових проблема, али да оне пуних седам година нису спроведене)⁷.

- Уједно, наведени члан мора јасније нагласити потребу изједначавања права различитих националних мањина, како би се стандарди који се примењују на одређене националне мањине биле схваћени као стандард који је остварен и остварив и за друге националне мањине.

Решења у овом ставу суштински не дефинишу меру афирмативне акције нити постављају циљ који би њоме требало остварити.

- Став 5. се односи на осетљиво питање заступљености националних мањина у представничким властима на свим облицима територијално-политичког организовања. Постојећа решења у прописима који регулишу локалне, покрајинске и државне изборе за одборнике, односно посланике у скупштинама ЈЛС, АП и РС не гарантују заступљеност „малобројних“ националних мањина. Да би се остварила, прописала њихова заступљеност потребно је, као што је већ поменуто, **утврдити ко има право на ове мере (набрајањем или одређивањем процента)**. Било би добро,

⁶ „Службени лист СРЈ – Међународни уговори“, бр. 6/98.

⁷ Препорука ЗГ 45-194/09 од 25. јуна 2009. године и Препорука ЗГ 45-218 од 25. јуна 2009. године.

мада није услов да се Нацртом пропишу мере које обезбеђују заступљеност мањина у представничким телима.

Члан 8.

Члан 8. Закона мења се и гласи: Овим законом се не смањује достигнути ниво мањинских права зајемчених Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеног међународним уговорима.

Наведена одредба, која представља разраду уставног начела о очувању достигнутог нивоа људских и мањинских права не доноси нам никакве новине, већ говори о чињеници да је овај Закон у складу са Уставом. Наиме, могуће је одредбу ближе појаснити и тиме гарантовати достигнути ниво заштите мањинских права који се достигне применом Закона и предложених измена, што је и циљ овог уставног начела.

Члан 9.

Овим чланом Нацрта мењају се одредбе члана 11 Закона о заштити права и слобода националних мањина.

- У ставу 2 Закона предлаже се да ЈЛС пропише да језик у службену употребу уводи „својим статутом“, што је већ прописано чланом 11. став 2 Закона о службеној употреби језика и писама⁸ и због тога се може старати да је реч о међусобном усаглашавању прописа.

Међутим, проблем који се јавља у пракси и који представља грубо нарушавање признатих права на заштиту националног идентитета националних мањина се односи на случајеве када одборници у скупштини ЈЛС одбију да уведу језик националне мањине у службену употребу упркос томе што су за то испуњени сви законом утврђени услови (став. 2 члана 11 Закона о службеној употреби језика и писама).

За ову ситуацију постоји више решења, а једно би било то да се **Нацртом пропише да ЈЛС уводи језик националне мањине у службену употребу најкасније 90 дана од утврђивања испуњења законом прописаних услова**, односно да се законом и осигура остваривање права прописаних законом! **Најзад, требало би предложити казну за ЈЛС уколико не уведе језик у службену употребу у складу са законом.**

- Осталим изменама члана 11 Закона о заштити права и слобода националних мањина усаглашава се тај члан са више чланова Закона о службеној употреби језика

⁸ „Службени гласник РС“, бр. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 – др. закон и 30/2010

и писама што је само по себи добро, али такав приступ захтева доследан методолошки поступак по којем се врши усаглашавање одредби у Нацрту и са осталим законима којима су уређена све области права у Закону – образовање, култура, обавештавање.

- Требало би имати у виду то да су сва права из члана 9. Нацрта предвиђена Законом о службеној употреби језика и писама из 2010. године, али да одређена права нису имплементирана. Због тога би Нацртом требало јасно прописати све случајеве остваривања права на службену употребу језика националне мањине. Примера ради, став 10. и став 11. Нацрта утврђују услове под којим народни посланици припадници националних мањина имају право да се обраћају на свом језику у НС. То право је утврђено чланом 9. ставом 2 Закона о Народној скупштини⁹, а прописано је и Законом о заштити права и слобода националних мањина и, колико је познато стручној јавности, четрнест година није уређено Пословником Народне скупштине. **Због таквих случајева требало би Нацртом предложити директне мере којима се обезбеђује имплементација овог, али и других признатих права која се, упркос томе што су призната прописима, не примењују.** Уостало, таква логика је примењена у члану 11а Нацрта којим се уређује објављивање збирке пречишћених текстова најзначајнијих закона РС чији се предмет у целини или највећим делом односи на остваривање права националних мањина. Ставом 2. члана 11. Нацрта се обавезује надлежни државни орган да обезбеди остваривање овог права упркос томе што би о томе требало да се стара Народна скупштина на основу члана 247. Пословника¹⁰.

Члан 11

- У члану 11 Нацрта сугерише се примене члана 12 Закона о заштити права и слобода националних мањина. Поред осталог у ставу 5. се предлаже да НСНМ учествују у одлучивању о начину представљања културно историјског наслеђа... У вези са овим нема примедби, али **Нацртом није уређено, односно није разрађено Уставом гарантовано право националних мањина да „учествују у одлучивању или сами одлучују о појединим питањима везаним за своју културу, образовање, обавештавање и службену употребу језика и писма“ (члан 75, став 2 Устава РС).**

Начин на који је Устав регулисао садржај права на мањинску самоуправу („учествују у одлучивању или сами одлучују“) оставља отвореним питање садржаја, обима и

⁹ „Службени гласник РС“, бр. 9/2010.

¹⁰ [http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina/-vazna-dokumenta/poslovnik-\(precisceni-tekst\)/ceo-poslovnik-\(precisceni-tekst\).1423.html](http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina/-vazna-dokumenta/poslovnik-(precisceni-tekst)/ceo-poslovnik-(precisceni-tekst).1423.html)

квалитета права везаних за одлучивање у областима значајним за очување националног идентитета. Устав разликује „учешће у одлучивању“, али не прецизира шта чини садржај права на учешће у одлучивању, а он може бити веома разноврстан (нпр. саветодавно мишљење, право на подношење иницијатива, учешће у дебати која претходи одлучивању, право на изношење предлога и сл.) нити упућује на законодавца да та питање ближе уреди. познаје два облика учешћа у одлучивању: непосредно учешће и учешће преко својих представника. Поред права на учешће у одлучивању, Устав експлицитно наводи и право припадника националних мањина да „сами одлучују“, али ни у овом случају не прецизира шта чини садржај права која укључује „одлучивање“, а он такође, може бити различит (нпр. право подношења предлога, право подношења амандмана, заштита мањинског гласа у поступку одлучивања, давање сагласности, самостално одлучивање о одређеним питањима и слично.

У вези са тим је питање од суштинске важности за дефинисање мањинске самоуправе и њеног организовања. Наиме Устав предвиђа да припадници националних мањина имају право и да **самостално одлучују** о питањима која су од значаја за очување њиховог идентитета. Начин на који самостално одлучују није утврђен ни једним прописом. Закон о националним саветима националних мањина се бави надлежностима и избором мањинских самоуправа и не предвиђа могућност **непосредног учешћа или самосталног одлучивања припадника националних мањина**. Важно је да се то утврди због централистичког устројства НСНМ и малобројних мањина. „Случај Цинцара“ не би постојао да је предвиђено право припадника националне мањине да и самостално покрену питања заштите свог идентитета, учествују о одлучивању о тим питањима (на локалном нивоу на пример), обезбеђују им се средства за делатности које се односе на заштиту идентитета.

Дакле приликом утврђивања ове врсте права, а о њима се разматра и у члановима 12, 13, 14 и 15 Нацрта требало би утврдири, односно разрадити Уставом утврђена два права националних мањина:

- да учествују у одлучивању и да самостално одлучују;
- да непосредно или преко изабраних представника одлучују или да учествују у одлучивању

• У члану 11 Нацрта предложен је нови став 6. у којем се остваривање права доводи у везу са територијом ЈЛС која се сматра национално мешовитом.

Како се у Нацрту не дефинише појам ЈЛС са „национално мешовитим“ становништвом, а у Образложењу уз Нацрт нема ближег објашњења, предпоставља

се да се под њим подразумева формулација из члана 98. Закона о локалној самоуправи: „Национално мешовитим јединицама локалне самоуправе, у смислу овог закона, сматрају се јединице локалне самоуправе у којима припадници једне националне мањине чине више од 5% од укупног броја становника или свих националних мањина чине више од 10% од укупног броја становника према последњем попису становништва у Републици Србији“.

Проценти, односно критеријуми на основу којих се признаје статус ЈЛС са национално мешовитим саставом становништва, односно на основу којих се омогућава остваривање неког од права важног за заштиту културног идентитета националних мањина никада нису јасно дефинисани и није познато шта су разлози због којих су прописани баш ови проценти.

Овако како је предложено чланом 11. став 6. Нацрта искључује обавезу установа културе које је установио Град Београд да се старају о култури и традицији Цинцара који претежно живе у градским општинама Стари Град, Врачар и Земун. **Већ је објашњено зашто је то важно са становишта пуног остваривања права на заштиту идентитета националних мањина као колективног права.**

Члан 12

- У члану 12. се прелаже да се став 7. члана 13. Закона о заштити права и слобода националних мањина замени са ставом 6. којим се предлаже: „У циљу међусобне толеранције и суживота националних мањина и већинског становништва, реализују се програми наставних и ваннаставних активности у основном и средњем образовању и васпитању о историји, култури и положају националних мањина у Републици Србији“.

Садржај и намера овог члана нису спорни, али пажњу треба обратити на циљеве. Наиме, одређивањем да су циљеви „толеранција“ и „суживот“ опредељење се ставља на сегрегативни модел мултикултуралности који је супротан природи мултиетничности Србије. Већина стручњака и НВО година указује на важност интегративног приступа у политикама мултикултуралности. **Због тога циљеве у овом ставу треба заменити са појмовима „интеграција“ или „интеркултуралност“.**

- Истим ставом је изостављена могућност коју Закон садржи да се у локалним самоуправама у којима је језик локалне самоуправе у службеној употреби у школама са у којима се настава организује на српском организује и учење језика националне мањине. Такво опредељење Нацрта не доприноси интеграцији мањина и унапређењу међуетничких односа.

- У члану 13. Закона је и став 5. којим се уређује то да образовање на језику националне мањине не искључује учење српског језика. У пракси то се није показало довољним, односно недостаје реченица којом би **се прописало да је ниво знања српског по окочању школовања такав да обезбеђује пуну друштвену интеграцију мањина.**

Члан 13.

Наведеним изменама члана 14. Закона снижава се достигнути ниво заштите људских и мањинских права јер се од обавеза из овог члана уводе могућности за заштиту. Тако се уместо формулације – обезбедиће се катедре и факултети уводи подржавање наведених облика високошколског образовања.

Такође, у ставу два формулација ”може организовати лекторат”, укида се постојећа обавеза, а истоветан коментар ставља се и на став 3. Нацрта.

Члан 16

Став 3. члана 16. Нацрта (у Закону члан 18) предвиђа да су чланови Савета за националне мањине Владе РС руководиоци органа државне управе у служби Владе у чији делокруг спадају питања од значаја за положај националних мањина, као и председници националних савета националних мањина.

Чланство у савету треба проширити за стручњаке у области мултикултуралности и етничитета и представике цивилног друштва. Проширивањем чланова овога тела омогућава се да се питања положаја мањина и међунационалних односа посматрају у ширем, а компетентном кругу представника грађанског друштва.

Члан 17

Овим чланом се понављају начела установљавача института Националног савета националне мањине, што се у Образложењу и наводи. Међутим, с обзиром на то да су у протеклих 13 година рада и праксе националних савета, поред низа позитивних функција која ова тела имају, уочени и проблеми који их чине делотворнијим и грађанима доступнијим требало би суштински унапредити њихов положај и рад.

Организације цивилног друштва и стручњаци су указивали на питања децентрализације НСНМ и на мноштво проблема у вези са њиховом организацијом и радом. У везе са надлежностима и радом НСНМ оглашавали су се више пута Уставни суд РС, Заштитник грађана, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података личности, а и представници НСНМ су указивали на низ проблема са којима се суочавају приликом избора и нарочито остваривања надлежности.

Акционим планом за Поглавље 23 је то предвиђено (3.8.1.2. тачка 4) да се и Закон о националним саветима националних мањина измени.

Због тога је рационалније да се у Нацрту:

- Предложи децентрализација НСНМ, односно да се пропише начин избора, организације рада, надлежности и финансирања мањинских самоуправа и на локалном (месном) нивоу.
- Предложи начин избора НСНМ на државном нивоу (централна мањинска самоуправа) јасно повезан са претходно изабраним члановима мањинских самоуправа у локалним заједницама.
- Предложе надлежности и међусобни односи централне и локалних мањинских самоуправа.

Међутим ова решења захтевају холистичко сагледавање положаја и заштите националних мањина и подразумевају да се обједини материја Нацрта Закона изменама и допунама Закона о заштити права и слобода националних мањина и Закона националним саветима националних мањина. На овај начин би на снази остао Закон о заштити права и слобода националних мањина (потребно је само усаглашавање са Уставом), а донео би се закон који би на јединствен начин решио питања дефиниције, одређења националне мањине, остваривања права националних мањина у складу са чланом 75 Устава, афирмативних мера (делотворно учешће у јавном животу и сразмерна заступљеност у раду органа и служби јавне власи), положаја, избора, надлежности и финансирања мањинских самоуправа и друга питања од значаја за положај националних мањина.

Непосредно остваривање права националних мањина на заштиту идентитета може се постићи и без децентрализације мањинских самоуправа, али уз унапређење капацитете НСНМ и прописану деконцентрацију организације мањинских самоуправа. Наиме, постојећу праксу установљавања испостава мањинских самоуправа ван њиховог седишта потребно је прописати и одговарајуће финансијски подржати.

Члан 18

Нацртом се прелаже да се начин финансирања из Буџетског фонда за националне мањине уреде посебним законом.

Предлог није рационалан јер је питање финансирања права из области културне аутономије суштински везано за остваривање права уређена члановима 4. и 9-13. Поред начина финансирања, потребно је решити и питања у вези са установљавањем, организацијом, надлежностима, одлучивањем, одговорношћу Буџетског фонда.

Буџетским фондовима оваквог типа, којима се утврђује одвојено издвајање за поједине намене, по правилу уптавља надлежно Министарство које и доноси одлуку о томе.

На овом месту се отвара и питање из Образложења које нам је достављено уз Нацрт, наиме у поглављу Финансијска средства потребна за спровођење Закона наведено је да за те потребе није неопходно обезбедити средства у буџету, што отвара питање спроводивости измена које су начињене.

III

Организације цивилног друштва предлажу да се уз минимална појединачна одступања од рокова предвиђених за активности Акционог плана за поглавље 23 у делу посвећеном националним мањинама приступи изради закона који ће уредити:

- Положај и права националних мањина (дефиниција; одлучивање и учествовање у одлучивању непосредно и преко изабраних представника; културна аутономија; мере за обезбеђивање пуне равноправности (учешће представника националних мањина у политичком животу, сразмерна заступљеност у органима и службама јавне власт, економско оснаживање); финансирање културне аутономије; управљање јавном политиком (Савет за националне мањине).
- Положај, избор, организација, надлежности, финансирање мањинских самоуправа
- Међусобну усклађеност права признатих другим законима.

У вези са идејом о спајање два закона у један закон којим би се регулисала права и слободе националних мањина и питања која се односе на Националне савете националних мањина, стручњаци Београдског центра за људска права и Комитета правника за људска права, сматрају да да се и у два закона, уз јасне и детаљне измене, може постићи иста сврха, тј. унапредити права и положај националних мањина у Републици Србији.